

בס"ד

ספק ה'באשערט' לחומרא?

מתוך "ליקוטי שמואל"
מלקט ועורך ש. אייזיקוביץ

eisikovits1@gmail.com

הגיליון מופיע באתר 'לדעת' וכן ניתן לקבלו לאימייל מדי שבוע על ידי
 שליחת בקשה. eisikovits1@gmail.com,

058-4852-443

אודה לכם אם תעבירו את העלון לאנשיכם או כתובות של נציג עלון. אשמח לקבל
 הערות מחכימות ובל"נ אשתדל להתייחס אליהם. גם רשות להדפיס / לחלק / להעתיק

/ לשמור. - בשעת הצורך הרשות נתונה לאמור מהדברים שבעלון אף שלא בשם אומרם. אבל הבא להדפיס וידפיס בשם אומרם. יביא גאולה לעולם. כמו כן יש אפשרות לקבל כל עלון בכל שפה כמעט שתרצו בתרגום של ווארד.

ספק ה'באשערט' לחומרא? על הלגיטימציה להוריד בשידוכים

משה שפר תלמיד ישיבה

בתרבות השידוכים החרדית קיימת תחושת מחויבות כמעט בלתי ניתנת לערעור להמשיך להפגש גם כשמשו מרגיש לא נכון. האם אנחנו באמת מאפשרים לעצמנו ולחברינו לקבל החלטה ממקום שלם?

הייתי מסוג הבחורים שמתיעצים עם רבנים. מאז הישיבה הקטנה נהגתי להיוועץ בכל בעיה, אתגר, קושי או סתם תסכול לא ברור. היו לי חברים שנמנעו מכך. לא היה נעים להם. לי מעולם לא הפריע להיפתח בפני רבנים ולגלות להם את סודותי. לעתים הם אכן היו לעזר.

אולם כשהתחלתי את תקופת השידוכים ידעתי שכאן המגמה תיעצר. ולא שלא רציתי: בנושא כל כך חשוב ומורכב תמיד יותר קל לקבל עזרה מגורם שאתה רואה בו מוסמך. אך ידעתי שאסור לי. הבנתי שאם ברצוני לשמור על עצמי, עלי לעבור את תקופת השידוכים לבדי.

בשונה מהנושאים השגרתיים שמעסיקים בחורים, בשאלות על שידוכים כולם מתייעצים. אין כמעט הורדה מורכבת ללא נטילת עצה, אין סגירה לא חלקה שלא נלוו לה דחיפה ועידוד, ולא תמצאו בחור ישיבה אחד שלא ביקר פעם או פעמיים אצל אחד מאנשי הצוות במהלך תקופת שידוכיו.

ברצוני לסייג. זהו נושא מורכב, ובחור ישיבה רגיל אינו בשל דיו לעבור את תקופת השידוכים לבדו. אין לו ניסיון וידע מקדים, וכמו בכל תחום שאדם אינו בקי בו, התייעצויות ודיונים הם חובה. טיפש מי שלא יתייעץ. אני מדבר על תרבות

ה'לגיטימציה' הפושה בכל רחבי הספקטרום החרדי, ושמא יהיה זה יותר נכון לקרוא לה 'תופעת האי־לגיטימציה' החרדית: אי־לגיטימציה להוריד שידוך.

אינני מתכוון להורדת הצעה לאחר בירור טרם הפגישה. במישור זה דוקא נתברכה תבואתנו, ואולי אף החמיצה הסאה. אני מתכוון להורדת שידוך במשך הפגישות.

רוצים להוריד אבל מרגישים שאסור

"מי אמר שמותר לי להוריד על זה?" "אולי זה לא באמת מפריע לי?" "מי אמר שצריך כימיה? בסוף כולם מסתדרים." משפטים אלו נשמעים ערב ערב במסדרונות הפנימיות ברחבי הארץ. בחורים עשויים למצוא את עצמם לאחר כמה פגישות נקרעים מספקות. הם אינם מצליחים להחליט לכאן או לכאן.

כמעט תמיד הסיפור דומה: כיף לו אֶתה, נחמד, השיחה זורמת, אבל משהו לא מרגיש לו. הוא לא יודע להסביר. לחלופין, יש נושא מסוים שאפילו לעצמו הוא מתבייש להודות בו, שממש מפריע לו ואינו יוצא לו מהראש. על הנייר – הכל חלק. בעולם מקביל הנערה הזאת היתה חלק ממעגל חבריו וידידיו והוא אף היה יוצא עמה לבילוי פה ושם. אבל אשתו לעתיד? הוא לא רואה את זה קורה. התחושה שהוא מקווה להרגיש בוששת להגיע, והצעיר אובד עצות. מעודו לא היה בסיטואציה כזאת, ובאמת אין לו די כלים להכריע.

המשפטים הנ"ל משלחים את הבחור הנבוכך במהרה אל מפתנו של היועץ התורן בישיבתו. המשגיח המבוגר והנערץ, מדריך החתנים המעט תמהוני, או איש הצוות המשכיל והמוכשר שאתו מתייעצים הבחורים בנושאים העומדים ברומו של עולם. לרוב, היועץ יחל בסדרת שאלות בניסיון למצוא איזו אמירה חריגה או משפט קצת שלילי כדי שיוכל לתת לצעיר המבולבל את האישור להוריד את השידוך. אבל בדרך כלל זה לא עובד.

כאשר קיים מטען מספיק כבד מראה שלא מוצא חן, איזה משפט שאמרה, תכונה שמפריעה וכדומה – הבחור מרגיש ביטחון להוריד את השידוך בעצמו. בחור מגיע

להתייעץ באחת משתי סיטואציות: לעתים הוא רוצה להמשיך, אבל יש פער ברמת הפתיחות ביניהם, או חשש אחר לגבי העתיד. הוא רוצה אפוא אישור מסמכות רוחנית להמשיך. אך ברוב המקרים הוא אינו רוצה בכך, בדמיונו הוא בכלל ציפה למשהו אחר, אך אין לו סיבה מוגדרת להוריד. אין לו תירוץ שיתקבל אצל הוריו, וחסר לו נימוק מוצדק מדוע הוא מוריד את השידוך. האישור מרביתו מסיר את האחריות מכתפיו ומעביר אותה אליהם.

ברוב המקרים הצעיר יקבל תשובה שעליו להמשיך. "תמשיך עוד פגישה שתיים ואז נדבר", יאמר לו היועץ. אלא אם סיפק הבחור טענה משכנעת, הוא לא יקבל את האישור המיוחל. ואין זה פלא בכלל: הבחור עצמו לא משוכנע דיו. גם בינו לבין עצמו הוא מרגיש קצת בושה שעניינים זוטרים וכל כך לא 'מהותיים' מפריעים לו אצל הבחורה. המשפטים המבולבלים שהצליח להוציא מפיו בשבתו אצל היועץ מסתירים את הדברים שבאמת מפריעים לו.

גם אצל חבריו לחדר בפנימיה הוא כנראה לא ימצא מזור. עמם הוא יהיה יותר משוחרר, יעז לבטא קצת יותר את מה שבאמת מפריע לו, אך אלה לעולם לא יעודדו אותו להוריד. "תצא לעוד פגישה", הם יציעו. "מה כבר יכול לקרות?" המגמה חוזרת על עצמה. אם לא יאמר להם משהו קיצוני, הם לא יעודדו אותו להוריד. מי מהם מוכן לשאת באחריות? "אולי זאת הבאשערט שלו ובגלל שטות'ים בראש הוא דוחה אותה ביידים", יאמר החבר לעצמו.

ואם הפגישות מתקדמות ממש, הקושי מחריף. הצעיר מתלבט אם 'לסגור' או להוריד, וכאן חבריו בכלל נאלמים דום. בעיניהם השאלה דומה לקושיה הלכתית שרק רב בכיר או יועץ מדופלם יכול להביע את דעתו לגביה. הם יודו כי אינם יודעים מה לומר, וצריך להתייעץ עם אחד ש'מייבין' אם מותר להוריד.

ברצוני לסייג שוב. לרוב במצבים המתוארים למעלה השידוך ירד בשלב מתקדם יותר. במקרים אחרים, חששותיו של הבחור מתפוגגים עם הזמן והכל זורם על מי מנוחות. אך יש מקרים ששידוכים שנסגרו מתפרקים עוד טרם החתונה (תופעת שהתרחבה

לאחרונה), חלקם מתפרקים בשנה הראשונה לאחר החתונה (גם תופעה שהתרחבה לאחרונה), וחלקם מצליחים איכשהו להגיע לעמק השווה, אך בינם לבין עצמם הם מודים כי בדיעבד לא היו נכנסים להרפתקה הזאת.

"לא מתחתנים מתוך פשרה"

לפני כשנה יצאתי עם בחורה לסדרת פגישות. היתה זו הפעם הראשונה שהגעתי לשלב מתקדם כל כך. בתחילה הכל זרם. כמו בסיפורים על מי שפשוט יודעים מהתחלה. הרגשתי טוב, נהייתי מכל רגע, ולא היה בי ספק שהיא האדם הנכון.

אלא שאז משהו התחיל לחרוק. את אחת הפגישות סיימתי בתחושה לא טובה, כאילו משהו הפריע לי לכל אורך הפגישה, אבל לא הצלחתי להגדיר מה בדיוק. התחושה הזו היתה מבלבלת. דברים שנראו לי בתחילה ברורים ומוחלטים החלו להתערער.

מצאתי את עצמי מתמודד עם תחושת זרות. הרגש פעל באוטומט, דחף קדימה. רציתי להמשיך, לצאת לעוד פגישה. אבל השכל אמר אחרת. "ואם זה לא ייעלם? ואם אני אצליח להתעלם מזה עכשו, אבל בעוד חצי שנה הדבר יצוף במלוא עוצמתו?" פחדתי מאוד. מצד שני, אולי אני דוחה את הבאשערט שלי במו ידי?

חזרתי לישיבה בלי חשק, יודע שמצפה לי שבת שלמה של מחשבות טורדניות ולבטים פנימיים, בלי באמת יכולת להיוועץ. חברי הקרובים, אתם שיתפתי את תחושותי, לא ידעו מה לענות. יותר מזה – הם פחדו לענות, פחדו שישפיעו עלי להכריע לכאן או לכאן, לא רצו לשאת באחריות להחלטה כזו.

בתקופה זו היה אחד מידידי גם הוא בעיצומה של סדרת פגישות מתקדמת, אך הוא היה שונה ממני. הוא לא התלהב מאוד, אבל הכל זרם לו – הפגישות, השיח, הדינמיקה. אז הוא פשוט המשיך. פגישה אחרי פגישה, למעלה מעשר. "אין לי שום סיבה להוריד", אמר לי בפשטות, "אז אני ממשיך".

"אז למה אתה לא סוגר?" הקשיתי. הוא משך בכתפיו ואמר ש'הוא עוד לא שם'. מבחינתו, להמשיך על אש נמוכה לא היה בעיה. הספקות קיננו בו וחסרה לו תחושת הוודאות. אך הוא לא הוריד כי לא היתה לו סיבה, כאילו עמד מול בית דין ונדרש להצדיק כל צעד. הוא לא הבין מה הדילמה שלי בכלל – ואני לא הבנתי איך הוא מסוגל להמשיך כך.

כפי שסיפרתי, לא אהבתי להתייעץ עם אנשי הצוות הרוחני בענייני שידוכים. אבל הפעם הרגשתי שאין לי ברירה. לא יכולתי להרשות לעצמי לצאת לעוד פגישה. אחרי מנחה בשבת ניגשתי לאחד מהם. זו היתה הפעם הראשונה שהחלפתי אתו מילה. "אתה לא מכיר אותי", פתחתי, "אבל כך וכך היה, ואני רוצה ללמוד מנסיוןך. כמי ששוחח עם מאות בחורים, כמה פעמים נתקלת במקרה כמו שלי, ומה קרה להם בסוף?"

במהלך אותו הלילה סוף סוף הצלחתי לנסח לעצמי את מה שהטריד אותי. "מצד אחד, הבטן אומרת להמשיך, "הודיתי בפניו. "אבל השכל מהסס, מתלבט, מתעכב על משהו שאני לא בטוח שאפשר או כדאי להתעלם ממנו".

היועץ הקשיב בשקט, ואמר כי מנסיונו לרוב קורה ההפך – הדבר שהפריע לי עולה בדרך כלל בתחילת הפגישות, אך ככל שהן מתקדמות החשש נעלם. העובדה שאצלי זה התרחש בסדר ההפוך, שדוקא מה שחלף לידי בקלות בהתחלה הפך פתאום למחסום, נראתה לו חריגה.

ואז הוא אמר כלל פשוט, חד: "לא מתחתנים מתוך פשרה".

"אם בעוד שלוש פגישות תחזור אלי ותגיד לי שמה שמפריע לך עכשו עדיין מציק לך, אבל אתה מוכן להתפשר עליו כי אתה רואה בה דברים אחרים – אני אחייב אותך להוריד. כי לא מתחתנים בדיעבד. אבל אם תבוא ותגיד שזה כבר לא מטריד אותך, שזה הפך משיקול מרכזי לרעיון חולף, תוכל להמשיך בלב שלם. כי אז תדע שעברת תהליך טבעי, שקורה לרבים, ושאין לך ממה לחשוש".

למרות הדעות שהיו לי על יועצים למיניהם, מצאתי את עצמי מהנהן.

נכון, קשה ואולי בלתי אפשרי למצוא את בן או בת הזוג שיענו בדיוק על רשימת הציפיות המדומיינת שלנו. תמיד יהיו פערים, תמיד יהיו דברים שייראו לנו מהותיים עד הרגע שנפגוש את האדם בפועל, ואז הם פתאום יאבדו את חשיבותם. זה לא שאנחנו מתפשרים, זה פשוט כבר לא רלוונטי.

לעומת זאת, לבחור מתוך שיקול טכני של "אני מוכן לוותר על אחת, שתיים ושלוש כי יש לה ארבע, חמש, שש ושבע" הוא טעות טראגית. נישואין הם לא משוואה מתמטית. אין דבר כזה "מי אמר שמותר לי להוריד", אלא להפך – אם משהו מפריע לך, אסור לך לסגור. אין דבר כזה "מי אמר שזה באמת מפריע לי? בסוף כולם מסתדרים". יכול להיות שזה נכון, אבל אתה תוכל להמשיך הלאה רק כשתדע בעצמך שזה באמת לא מפריע לך – לא כי שמעת על אחרים שזה עבר להם, לא כי סיפרו לך שזה קורה לכולם, אלא כי אתה מרגיש שהעניין התפוגג.

לפעמים אמנם כדאי לצאת לעוד פגישה או שתיים, לתת צ'אנס לבדיקה נוספת, לראות איך הדברים מתפתחים. אבל יש נקודה שהשידוך מגיע לצומת קריטי: לסגור או להוריד. ראיתי יותר מדי בחורים שניגשו לכך מתוך שיקולים לא נכונים וקיבלו החלטות מוטעות, ואחר כך נאלצו להתמודד עם ההשלכות הקשות.

זוג שמחליט לסגור אמור להיות מאושר. אולי לחוץ, אולי מוצף, אבל מלא התרגשות לקראת המסע המשותף ולא חושש, מסופק או מרגיש שהתפשר. הלחץ צריך להיות כמו זה שלפני עלייה לטיסה שמובילה ליעד נכסף, לא כמו כניסה לסמטה חשוכה. "לא מתחתנים מתוך פשרה".

"זה הגורל שלי ויאללה"

כחודש לאחר מכן קיבלתי טלפון מאותו ידיד. קולו היה מאופק, מהוסס מעט. "אני על סף סגירה", הוא אמר, "סוף סוף הגעתי להחלטה, ובימים הקרובים זה קורה." אבל נימת דבריו לא שידרה שמחה. לא היתה שם התרגשות של מי שמצא את מקומו.

היתה שם כמעט אכזבה. איזו עננה קלה של עצב, כאילו הוא צועד בנתיב שלא בחר בו באמת.

הכרתי אותו היטב. ידעתי שאין עליו לחץ חיצוני. ובכל זאת, היה נדמה שהוא נגרר למשהו שהוא לא לגמרי מעוניין בו. "אתה רוצה או לא רוצה?" שאלתי ישירות.

"לא יודע," הוא הודה אחרי רגע של שתיקה. "תשמע, הכל טוב לי, זורם לי... מי אמר שאני צריך יותר מזה? זה הגורל שלי, ויאללה. נחיה עם מה שיש".

לא יכולתי להתעלם מהצליל המרומז של כניעה, מהדרך שניסה לשכנע את עצמו שזהו מה שהוכתב לו ואין טעם להילחם. קבענו להיפגש באותו ערב, ואני הלכתי אליו במטרה ברורה להבין אם מדובר בפחד חולף של השניה האחרונה או במשהו עמוק יותר.

כשראיתי אותו פנים אל פנים, הבנתי. זה לא היה חשש טבעי של רגע לפני החלטה גורלית. זה היה כובד של אדם שצועד קדימה מתוך אילוץ פנימי.

"ככה לא נראה חתן שמתארס!" הטחתי בו. "גם אם היא באמת הכלה שלך, אז לא עכשו. לא ככה. לא כשאתה מרגיש קרוע." אמרתי לו שהוא צריך להוריד. וכך באמת עשה.

יומיים לאחר מכן הוא התקשר אלי. הפעם הוא נשמע משוחרר. "הצלל לי את החיים," הוא אמר. במבט לאחור, הוא לא הבין איך כמעט כפה על עצמו קשר שהיתה לו התנגדות פנימית אליו.

בתור חברה, חברים ומשפחה קרובה, אנחנו חייבים לתת לגיטימציה להוריד שידוך. גם אחרי חמש עשרה פגישות. גם כשההורים כבר בוחרים תפריטים, כשהחליפות נתפרות והלבבות מתמלאים ציפיה. כי כן, כשיידוך מתקדם ונראה מבטיח, זה טבעי שהסביבה תשמח, אבל אסור לנו לשכוח שגם ברגע האחרון, גם כשנדמה שהכל כבר סגור, אם אתה לא שלם – אז אתה לא שלם.

ובמלים אחרות, כשיש ספק, אין ספק. כשזה נכון, אתה פשוט יודע.